

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano Eivsdem Societatis olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis. Disputationes
Scholasticæ De Incarnatione Dominica**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1653

Sect. 1. Vtrum Christi satisfactio fuerit ad alterum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81011)

quantumcunque multiplicarentur opera satisfactoria. Item homo sine gratia habituali non potest elicere opus satisfactorium de condigno, ergo pro debito ipso carendi gratia, quod contraxit ex peccato, non posset vnquam condignè satisfacere ipse qui peccauit.

Dubitabis tertio, vtrum hæc iustitia vindictiua, sit appellanda propriè & simpliciter iustitia, & ratione illius dicere possimus, Deum simpliciter, & absolute habere iustitiam, & Christum satisfecisse de iustitia pro peccatis, quia satisfecit iustitiæ vindictiue æqualiter æqualitate condignitatis supra explicata.

Hæc est quæstio de nomine, & idè loquendum cum multis & dicendum, iustitiam vindictiui esse iustitiam veram, non strictissimè sed communiter acceptam, quare simpliciter, & absolute vocatur iustitia Apoc. 9. *Vera & iusta iudicia sunt eius, qui iudicauit de meretricem magna, & vindicauit sanguinem seruatorum suorum de manibus eius*, & alibi sæpè; deficit tamen a rigore iustitiæ strictissimè acceptæ, vt notauit benè Molina 1. part. quæst. 21. artic. 1. & colligitur clarè ex S. Thoma 2. 2. quæst. 80. artic. unico, vbi iustitiam vindictiui ponit inter partes iustitiæ, non subiectiuas, sed potestatiuas. Et ratio est, quia hæc iustitia non respicit ius alienum, quod reus habeat ad exigendam pœnam, sed potius debitum, quod habet eam patiendi pro peccato, & exigentiam quandam conaturalè, quam videtur habere culpa respectu pœnæ.

Videtur tamen imitari modum iustitiæ commutatiue, quatenus seruat æqualitatem Arithmeticam inter culpam & pœnam, quod videtur esse proprium iustitiæ commutatiue, non tamen est actus proprius iustitiæ commutatiue, nisi per accidens in iudice humano, propter obligationem quam habet in ordine ad Rempublicam, cuius interest delicta non manere impunita, in quo sensu dixit S. Thomas illo artic. unico, esse actum iustitiæ commutatiue punire delicta.

Possimus ergo simpliciter & absolute illam appellare iustitiam, & in Deo concedere propriam iustitiam vindictiui, & per consequens fateri Christum supposita acceptatione Dei satisfecisse pro peccatis ex rigore iustitiæ, vt fatetur Molina *vbi supra*, licet neget in Deo iustitiam aliquam commutatiui propriè dictam.

Vltimò dubitari posset, an licet Christus non extinxerit debitum de iustitia, quod homo haberet ex peccato; saltem extinxerit adæquatè per sua merita debitum inimicitie, seu ius illud morale, quod ex peccato debebat Deus ad rationabilem auersionem ab homine, quamdiu non iustificenter placaretur. De hoc tamen redibit sermo ex professo infra *disputatione 5.* vbi videbimus, an fuerit necessaria Incarnatio ad satisfaciendum pro culpa? Nunc videamus an defuerint etiam satisfactioni Christi aliæ conditiones quæ solent exigi ad rigorem iustitiæ.

Card. de Lugo de Incarnat.

DISPUTATIO IV.

Vtrum Christi satisfactio habuerit alias condiciones rigorosæ iustitiæ.

SECTIO I. Vtrum satisfactio Christi fuerit ad alterum?

SECTIO II. Vtrum Christi satisfactio defecerit ratione secundæ, & terciæ conditionis?

SECTIO III. Vtrum Christi satisfactio habuerit tres alias condiciones prout exiguntur ad iustitiam.

Æc disputatio videbitur alicui superflua; cum enim dixerimus, nec Dei ad Christum, nec Christi ad Deum fuisse debitum iustitiæ, parum videtur referre, an ex alio capite defecerit etiam illa satisfactio à legibus perfectæ iustitiæ; ceterum quia de his conditionibus, & de earum exigentia ad iustitiam, latè agitur in præfenti à Theologis, necesse erit eas breuiter percurrere, ne nostri Theologi ieiuni sint in aliorum gymnasiis, vbi tota quæstio ad istas conditiones reducitur. Sunt autem sex condiciones, quas communiter ad satisfactionem iustitiæ exigunt, & de quibus dubitatur, an inueniantur in Christi satisfactione. Prima, quòd satisfactio sit ad alterum. Secunda, quòd sit ab ipso debitore personaliter. Tertia, quòd non possit non acceptari. Quarta, quòd non fiat ex bonis creditoris. Quinta, quòd fiat ex aliis indebitis. Sexta, quòd non sit ex acceptis ab ipso creditore. De quibus sigillatim agendum erit.

Conditiones satisfactionis sex.

SECTIO I.

Vtrum satisfactio Christi fuerit ad alterum?

Aristot. 5. *Ethic. cap. 1. & 2.* videtur exigere hanc conditionem ad perfectam iustitiam quòd sit vnus ad alterum; nam eiusdem ad se ipsum non est iustitia, vel iniustitia; ex quo videtur fieri, satisfactionem Christi etiam ex hoc capite deficere à rigore iustitiæ, cum Christus non satisfecerit alteri, sed sibi, nempe Deo, cui per peccatum fuerat illata iniuria.

Iustitia quid ex Aristotele.

Aliqui, vt defendant hanc conditionem in satisfactione Christi, respondent Christum satisfecisse Patri aeterno, iuxta illud Ioann. epistol. 1. cap. 2. *Aduocatum habemus apud Patrem*, & per consequens satisfecisse alteri etiam supposito.

Doctrina aliorum circa satisfactionem.

Hæc tamen doctrina meritò reiicitur ab omnibus, quia satisfactio fieri debuit, cui illata fuerat iniuria; hæc autem non soli Patri, sed tribus personis fuerat illata, quæ omnes participant idem numero dominium, & eius, eandem voluntatem & potestatem; ergo non erat cur magis satisfaceret Patri, quàm aliis personis. Imò nec posset, quia cum voluntas sit communis, non

Reiicitur ab omnibus.

F posset

posset una persona condonare, vel retinere peccatum, aliis non condonantibus, vel retinentibus. Præterea si filio non satisfactum fuit plenè; ergo condonatio peccati, prout à filio, fuit grata; ergo iam ex hoc capite satisfactio Christi non fuit undique plena, & rigorosa. Nec obstat, aliquando tribui Patri remissionem delictorum, & acceptationem satisfactionis Christi, quia hoc fit ex quadam appropriatione, sicut eidem tribuitur potentia, & dominium, ad quod etiam videtur pertinere remissio debitorum. Addunt alij, sæpè Christum nomine Patris intelligere totam Trinitatem, cuius filius erat Christus ut homo, & hunc Patrem orabat, huic gratias agebat, &c. De hoc autem dicemus latius infra *disp.* 31. &c. agentes de filiatione Christi.

2 *Pronunciatiū auctoritatis primæ.*
Dico ergo primò: ad satisfactionem iustitiæ non requiritur distinctio suppositorum, sed sufficit distinctio naturarum, atque idè ex hoc capite non deficeret Christi satisfactio à perfecta iustitia.

Vasquez.
Hæc est communis etiam apud eos, qui negant Christum satisfecisse de iustitia, ut videre est apud Vasquez in præfenti, *disp.* 8. *cap.* 7. Probatur breviter, quia non magis requiritur distinctio ad iustitiam, quàm ad obedientiam, ad cultum, & ad satisfactionem condignam, quæ non fit ex iustitia: sed nemo dubitavit, Christum, ut hominem, potuisse obedire Deo, colere, orare, satisfacere item pro nostris peccatis, & si per impossibile peccasset, posset etiam pro suis; ergo posset etiam exercere actum iustitiæ, quæ non est magis ad alterum, quàm hæc virtutes. Item si in eodem supposito diuinitus vniuntur natura Petri, & Pauli, posset Petrus contradicere Paulo, posset detrahere, lædere, & occidere; ergo irrogare iniuriam, & per consequens satisfacere, quia distinctio sufficiens ad iniuriam sufficit etiam ad satisfactionem.

3
Ratio à priori est, quia singulæ naturæ habent peculiarem voluntatem, libertatem, dominium, & ius distinctum, in quibus fundatur iustitia, & iniustitia; habetur enim quoddam sufficit, ut altera natura sit rationabiliter inuita ex operatione alterius, & per consequens, ut altera debeat non operari contra ius alterius. Per accidens autem est, quoddam sit idem principium quod utriusque operationis; hoc enim non significat aliquem influxum subsistentiæ in operationem, sed solum denominationem, quæ tribuitur supposito, eo quoddam sit ultimus terminus naturæ.

Adde, etiamsi subsistentia haberet (ut aliqui volunt) influxum immediatum in operationem, non obstat nostræ conclusioni, quia ille influxus formaliter non esset liber, aut moralis, sed cuiusdam principij physici, & necessarii, sicut de facto est concursus, quem præstat habitus acquisitus, vel infusus cum voluntate; non enim operatur habitus liberè, vel moraliter, sed sola voluntas. Quare sicut non impeditur actus iustitiæ inter duos homines exerceri ex eo quoddam uterque homo vteretur eodem habitu iustitiæ infuso ad suos actus; ita nec impeditur ex eo quoddam utraque natura iuaretur concursu eiusdem suppositi, quia adhuc maneret quælibet distincta in ratione moralis, & libere.

4 *Dubium.*
Petes, si eadem anima rationalis haberet duas voluntates, an sufficeret hæc distinctio voluntatis ad iustitiam unius erga alium? Videtur enim sufficere, quia una voluntas posset dissentire alteri; ergo repugnare, & esse inuita ex operatione alterius.

Remouetur.
Respondeo negatiuè, quia si voluntas ponatur distincta à substantia animæ, adhuc debet concedi influxus immediatus ipsius animæ in operationes, ut probavi in libris *de Anima*, ubi dixi, operationem illam tunc non esse liberam formaliter, prout à voluntate, sed prout ab anima, quæ sola determinaret cætera principia ad operandum; voluntas verò concurreret cum anima sicut modò concurret habitus infusus non liberè, sed determinatus per concursum ipsius animæ. Quare sicut duplex habitus iustitiæ in eadem voluntate non sufficeret ad iustitiam unius erga alium; sic nec duplex voluntas in eadem anima, propter eandem rationem; nec enim una posset resistere alteri propter subordinationem ad eandem animam liberè operantem per utramque voluntatem.

5 *Obiectio prima.*
Obiicies primò; principium morale satisfaciendi in Christo non erat sola humanitas, sed subsistentia Verbi, à qua opera Christi accipiunt valorem, & dignitatem necessariam; ergo principium morale illius meriti non distinguitur adæquatè ab ipso Deo, cui fit satisfactio; ergo non est ad alterum, prout requiritur ad iustitiam.

Dissoluitur.
Respondeo, subsistentiam Verbi non pertinere ad principium morale illarum operationum in ratione liberi, sed in alio genere principij formalis dignificantis moraliter; quod non est principium efficiens. Quare totum principium morale efficiens illius operationis manet distinctum ab eo, cui satisficit; quoddam valor operis proveniat formaliter à dignitate Dei, cui satisficit, non refert ad præsentem difficultatem, in qua solum quærimus de distinctione requisitæ ad iustitiam inter eum, qui efficienter satisficit, & eum, cui satisficit. An verò illud obicit ex alio capite, infra videbimus *sect.* 3.

6 *Obiectio secunda.*
Secundò obiicies, Christus satisfecit pro aliquibus peccatis factis contra ipsum Christum ut hominem, v.g. pro alapa, pro contumeliis, pro verberibus, &c. ergo pro his non potuit satisfacere de iustitia ex defectu huius conditionis, quia in his satisfaceret sibi ipsi secundum eandem naturam.

Expediatur.
Respondeo facillè, Christum non satisfecisse omnibus, contra quos fuerunt peccata, sed soli Deo; non enim satisfecit Joanni Baptistæ pro morte illata ab Herode, sed satisfecit Deo pro offensa Deo facta in illo homicidio. Sic etiam non satisfecit suæ humanitati pro iniuriis sibi factis, sed soli Deo pro peccatis illis.

7 *Pronunciatiū secundum.*
Dico secundò, si per hanc conditionem non intelligatur distinctio personarum, sed dominiorum non subordinatorum, hæc quidem necessaria est ad iustitiam, & ex eius defectu non potuit Christus obligare Deum ex iustitia, ut vidimus *sectione prima disputationis præcedentis*; debet enim iustitia esse ad alterum formaliter in dominio. Quare patris erga filium, & domini erga

erga servum communiter non est iustitia, quia nec filius habet dominium, quod non sit patris, nec servus, quod non sit domini. Ceterum in hoc sensu hæc conditio coincidet cum ratione posita disputatione precedenti ad negandam in Deo obligationem iustitiæ, propter supremum dominium quod habet in creaturas.

SECTIO II.

Vtrum Christi satisfactio defecerit ratione secundæ, & tertiæ conditionis.

8 **S**ecunda conditio erat, quod satisfactio fiat ab ipso debitore personaliter, & non per alium; quæ etiam videtur deficere in Christi satisfactione, non enim satisfecit ipse peccator, sed alius pro eo; quare potuisset Deus recinere ius adversus peccatorem, donec ipse satisfaceret.

*Ex requisi-
tis et ratio-
nibus, quæ
supra.* P. Suarez in præfati disp. 4. sect. 6. in principi-
dicit, hanc conditionem non requiri ad satis-
factionem ex iustitia, quia licet attendendo ad
iustitiam punctuam, possit iudex iuste exigere
ab ipso iniuriante, ut ipse veniam petat, vel
aliam satisfactionem personaliter exhibeat; cæ-
terum attendendo præcisè ad iustitiam com-
mutativam, non requiritur hæc personalis sa-
tisfactio, quia iustitia commutativa solum at-
tendit æqualitatem inter id, quod aufertur, &
quod redditur; quare cum honor ablati per
iniuriam possit æquivalenter, & abundanter
reddi alio modo, non est cur alligetur iustitia
ad illum modum personalis restitutionis. Quod
probari potest ex aliis materiis restitutioni ob-
noxii, v. g. debet Petrus centum Joanni; solvit
Paulus hæc centum pro Petro; nemo dubitat,
quin satisfactum sit de rigore iustitiæ. Item in
materia famæ, si detractor sciat, iam famam
iniuriam passi esse ex alterius longè dignio-
ris testimonio restitutam, & in meliorem sta-
tum deductam, ad nihil tenetur, licet ipse per-
sonaliter non retractaverit, quod iniuste dixit.
ergo similiter, si honor ablati aliunde res-
tituatur, liberabitur primus debitor à personali
satisfactione.

9 **E**go fateor, satisfactionem strictam iustitiæ,
de qua nunc agimus, solum tendere ad ponendam
æqualitatem; nam licet aliqui recentiores
velint satisfactionem differre à restitutione,
quod restitutio solum reddat, quod ablatum
est; satisfactio verò non solum reddat hono-
rem ablatum, sed insuper aliquid pro iniuria;
ceterum hoc non videtur consequenter dici
de satisfactione stricta, hoc enim est actus iu-
stitiæ; iustitia autem solum intendit ius alie-
num servare, non lædendo illud; si verò læ-
sum fuerit, restituere in priorem statum; qua-
re sicut qui lædit in pecuniis, vel fama, solum
debet ex iustitia ponere famam, vel pecuniam
alterius in priori statu; sic etiam, qui lædit
in honore, solum debet ex iustitia facere, ut
honor proximi non patitur iacturam ex sua
contumelia; nec debet ex iustitia reddere plus-
quam abstulit, licet forsitan ad hoc ut læsus
sufficiens placetur, & non maneat rationa-
biliter auctus, necesse sit prudenti arbitrio
addere obsequium ad satisfaciendum pro of-
fensa.

Card. de Lugo de Incarnat.

fenfa; hæc tamen satisfactio non est actus iu-
stitiæ, sed alterius virtutis, ad quam pertinet
neminem habere rationabiliter auersum, seu
tollere rationabilem causam offensionis, &
auersionis: sicut de facto Petrus, qui mihi fur-
to sustulit librum, ex iustitia solum debet red-
dere librum, & tamen adhuc reddito libro, ha-
beo ego rationabilem causam auersionis à Pe-
tro pro offensa, pro qua necesse est me ratio-
nabiliter ab illo placari non ex iustitia, sed ex
illa alia virtute innominata. In quo sensu potest
accipi Anselmus libro primo, cur Deus homo,
capite 11. ubi videtur exigere plus quam ablatum
est, vel etiam potest loqui de æqualitate
physica, non de morali, quia maior honor phy-
sicè exigitur, ut æquivalet moraliter æstima-
tioni ablationis. Si ergo loquamur de satisfac-
tione præcisè prout est actus iustitiæ, solum
tendit ad reddendum æquale, nec in hoc differt
à restitutione, imò est quadam species restitu-
tionis, si restitutio accipitur in communi, ut
docet Vasquez in præfati, disputat. 8. num. 47.
quia tamen restitutio accipi solet specialiter pro-
ut opponitur contra satisfactionem; tunc restituo
applicatur ad reparationem pecuniæ, famæ,
&c. satisfactio verò solum applicatur ad restitu-
tionem honoris ablati.

Pro quo adverte, famam, & honorem differ-
re, quod fama sit existimatio, & opinio alienæ
probitatis, & honestatis, &c. honor verò est te-
stificatio, quadam nostræ opinionis de aliena
excellentiâ, ut post alios tradit Lessius lib. 2. de
iustitia cap. 11. dub. 1. quare detractio lædit fa-
mam, quam debet detractor ex iustitia resarcire
procurando, ut in aliis maneat opinio alienæ
excellentiæ in priori statu. Quod si ex mea
detractione audientes non mutarunt suam opi-
nionem, quia non crediderunt, vel postea obli-
ti sunt, ad nihil prorsus tenebor ex iustitia;
contumelia verò, & conuitium lædunt hono-
rem, tollunt enim testificationem externam
meæ opinionis de aliena excellentiâ, quam ex
iustitia tenebar exhibere, & ad quam habe-
bat ius, qui læsus est; quare, etiamsi nemo ad-
fuerit, vel etiam præsentis non mutaverint opi-
nionem alienæ excellentiæ, tenebor ex iustitia
satisfacere, id est, reddere honorem moraliter
æquivalentem honori ablato, & hæc dicitur
proprie satisfactio; quæ variis modis fieri po-
test, vel veniæ petitione, vel honorifica saluta-
tione, vel aliis modis, de quibus Lessius dicto
cap. 11. dub. ult.

Hoc ergo supposito, fateor, satisfactionem
iustitiæ solum tendere ad ponendam æqualita-
tem honoris ablati, & redditum; ceterum nego,
cessare hanc obligationem, si alius eum hono-
rem præstet, debet enim attento rigore iustitiæ,
satisfactio fieri ab eo ipso, qui intulit contu-
meliam, nisi forte ipse, qui læsus est, acceptare
velit illum modum satisfactionis.

Ratio autem sumitur ex dictis, quia resti-
tutio in materia pecuniæ, solum tendit, ut
aliena pecunia sit in priori statu, quod æquè
fit, si alius pro me soluat meum debitum;
item restitutio famæ tendit ad resarciendam
famam læsam, ita ut ex mea detractioe ne-
mo vilius opinetur de proximo, quam antè,
quod etiam æquè fit, licet alius me ignorante
audito